

גנזי המלך

ארבע כנסות

147

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיֹּדְבַר ה' אֵלָיו"

דרך ארץ קדמה לתורה מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

שמעתי לשון הרע והחזרתי לבעליו ולא ראיתי שנים מריבים זה עם זה שלא נתתי שלום ביניהם). א"ל (ר' ינאי): "כל הדרא דרך ארץ גבך וקריתך כלבא?! (כל כך דרך ארץ יש בכך וקראתיך כלב?!). קרא עליה (דרש עליו) ר' ינאי: "וְשֵׁם דְרָךְ אַרְאָנוּ בְּיַשְׁע אֱלֹקִים" (תהילים נ כג). דשיים אורחיה, סגי שוי'. (מי ששם אורחותיו רב ערכו). (ויק"ר ט ג).

ואמרו חז"ל: 'כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר: "וְשֵׁם דְרָךְ" אל תקרי: "וְשֵׁם" אלא, ושם "דְרָךְ אַרְאָנוּ בְּיַשְׁע אֱלֹקִים". רבי ינאי הוה ליה ההוא תלמידא (היה לו תלמיד אחד) דכולה שתא הוה מקשי ליה (היה שואלו שאלה כל יום בשנה) ובשבתא דרגלא (ובשבת לפני הרגל) לא מקשי ליה. קרי עליה (דרש עליו) ר'

ינאי: "וְשֵׁם דְרָךְ אַרְאָנוּ בְּיַשְׁע אֱלֹקִים". (מועד קטן ה).

מפורש בדברי רבותינו ז"ל: שדרך ארץ היינו: מדות טובות. כמו דבור נקי מלשון הרע ונאה. והזהירות בכבוד חבירו אף שהוא עולבו. והזהירות הנשגבה בכבוד רבו.

ויש לשאול: דכשלמא, מה שר' ינאי קרי על האורח שאכל בביתו "וְשֵׁם דְרָךְ" דהיינו: שהוא רק בעל דרך ארץ, הוא משום דבדקו במקרא וכמשנה באגדה ובתלמוד ולא מצאו. אבל איך קרא

המשך בעמ' 2 <<<

(כז). א"ל (ר' ינאי): "אמור, אכול כלבא פיסתיא דינאי!" (אמור: כלב אכל מאכלו של ינאי). קם (המשופע) תפסיה. (ותפסו) א"ל (המשופע): "ירותתי גבך דאת מונע לי?" (ירושתי אצלך, שאתה מונעני?). א"ל (ר' ינאי): "ומה ירתתך גבי?" (מהי

הירושה שיש לך אצלי). א"ל (המשופע): "חד זמן הוינא (הייתי) עבר (עובר) קמי בית ספרא (לפני בית הספר) ושמעית קלהון דמניקיא אמרין: (שמעתי תינוקות שאומרים) "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב" (דברים לג ד). מורשה קהלת ינאי, אין כתיב כאן! אלא: "קהלת יעקב"! א"ל (ר' ינאי): "למה זכית למיכלא על פתורי?" (למה זכית לאכול מלחמי?). אמר לו (המשופע): "מיומי, לא שמעית מילא בישא וחזרתי למרה. ולא חמית תרין דמתכתשין דין עם דין ולא יהבית שלמא ביניהון" (מימי לא

"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיֹּדְבַר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לְאֹמֶר" (ויקרא א א).

כתיב: "וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרִיבִים וְאֶת לֶהֱטֵה הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת דְרָךְ עֵץ הַחַיִּים" (בראשית ג כד) כתוב בתנא דבי אליהו: "דְרָךְ" - זו דרך ארץ. מלמד: שדרך ארץ קדמה לעץ החיים. ואין עץ, אלא תורה. שנאמר: "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַתְּוִיקִים בָּהּ" (משלי ג יח) (תרב"א א).

ואמרו: א"ר ישמעאל בר רב נחמן: עשרים וששה דורות קדמה דרך ארץ את התורה. הדה הוא דכתיב: "לְשֹׁמֵר אֶת דְרָךְ עֵץ הַחַיִּים" דרך זו דרך ארץ, ואח"כ "עֵץ הַחַיִּים" זו תורה' (ויקרא רבא ט ג). הרי שהתורה שהיתה לבני אדם כו' דורות קודם שנתנה לישראל, היתה תורת דרך ארץ.

ומהו דרך ארץ? אמרו: מעשה ברבי ינאי שהיה מהלך בדרך וראה אדם אחד שהיה משופע ביותר

(מצוין ונאה בכגדיו כתלמיד חכם והיה סבור ר' ינאי שהוא ת"ח). א"ל: (המשופע) "משגח רבי, מתקבלא גבן?! (יהא ר' מזומן לאכול אצלנו תמיד) אמר לו (ר' ינאי): "איין!" (כן). הכניסו לביתו האכילו והשקוהו. בדקו (בחן אותו) ר' ינאי במקרא ולא מצאו! במשנה ולא מצאו! באגדה ולא מצאו! בתלמוד ולא מצאו! (ומצא שאינו יודע). א"ל: "סב, בריך!" (קח הכוס וברך עליו ברהמ"ו) א"ל (המשופע): "יברך ינאי בכיתיה!" (יברך כבודו). א"ל (ר' ינאי): "אית כך, אמר, מה דאנא אמר לך" (חזור אחרי) א"ל (המשופע): "איין!"

האדם נתבע לפי חכמתו

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר" (ויקרא א א).

פירש"י: **"לאמר" - צא ואמור להם דברי כבושים. בשבילכם הוא נדבר עמי! שכן מצינו, שכל ל"ח שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים. מן המרגלים ואילך לא נתייחד הדבור עם משה שנאמר: "ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למוות מקרב העם וידבר ה' אלי לאמר" (דברים ב טז יז) אלי היה הדיבור. (ויקרא א א)**

ויש לתמוה: כלום **'דברי כבושין'** הן אלו? הלא שבח ותהלה הן לבני ישראל שחשובין כל כך עד שבשבילם עלה משה רבנו לנבואה וזכה לדבר עם הקב"ה ולולא ישראל לא היה הקב"ה מדבר עם משה, שהרי כל ל"ח שנה שהיו ישראל מנודין מן המקום, לא נתייחד הדבור עם משה. הרי שמאמר זה דוקא מחשיב את בני ישראל! ולמה איפוא נאמר על זה דברי כבושין? אכן אמת הדבר, שדברי שבח הן הדברים הללו, אבל דוקא מפני שהן אנשי מעלה, דוקא מפני היותם עם סגולה, דברי השבח מתהפכים עליהם להיות תביעה ומשפט והן צפויים לעונש. כי אם יש להן יתרון מעלה על פני אומות אחרות, אז גם התביעה עליהם גדולה, הן מתבקשים להיות עולים בכל יום במעלת השלמות וכשהם חוטאים! חטאם כפול.

מספרים על רבי ישראל סלנטר ז"ל: שפעם תירץ רמב"ם קשה שרבים יגעו בפתורו והוא פרץ בבכי והסביר את בכיו, כי אם הוא מחונן כל כך בכשרונות ויש לו היכולת להגיע לעמקות בקלות גדולה מאחרים, הרי התביעה עליו גדולה יותר משל אחרים שלא נחונו בכשרונות כאלו, שהרי האדם נשפט לפי כשרונותיו ולפי זה השליחות שעליו למלא בעולם הזה, יותר גדולה משל אחרים שאין להם אותם הכשרונות ואותם האמצעים להרכבת תורה ויראה.

כל איש אשר יראת אלקים נוגעת בלבבו יפחד מהתביעה שיתבעוהו שם בעולם האמת, על שלא מילא את תפקידו בהתאם לתכונותיו וכשרונותיו שחנן לו הקב"ה, הוא יתבע על כך שבמקום להצטער על מעוט עבודתו, עוד דעתו זחה עליו ואף נוהג להתגאות בסגולותיו וכשרונותיו, אל יסתפק ואל יתנחם במה שקנה חכמה בשל חריפות מעלותיו, אלא יהיה מצוי בתביעת עצמו מתמדת, על שלא ניצל את מה שהטביע בו הקב"ה לכבוד ה'.

■ (אור חדש).

עוד, אלא שיש לשאול בזה שאלה עמוקה יותר: סוף סוף הלא גם חובת השכל סמוכה היא על חובת התדמות האדם לקונו והתדמות זו, הלא היא מיסודות התורה וכמ"ש: **"זה אלי ואנוהו"** (שמות טו ב) **"הוי דומה לו! מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום"** (שבת קלג:). וכן נצטוינו במצוה מיוחדת **"והלכת בדרך ארץ הן מיסוד ההתדמות, איך יתכן שתהיה הילכתא גבירתא (הלכה חשובה) זו מחוץ לצווי התורה ורק השכל הוא היא המושל והמצוה, עד שגם משה רבנו רבן של ישראל, נמדדה מדתו אם יש לו, או אין לו דעה, בהלכות דרך ארץ?**

אמנם, אף כי הלכות דרך ארץ מקורן עליון ומשל גבוה הן, מפני שבצלם אלקים עשה את האדם, מ"מ, לא הרי הליכה בדרכיו ומצות ההתדמות כמ"ש: **"הוי דומה לו"**, כהלכות דרך ארץ. שבהליכה בדרכיו נצטוינו במדות ודעות קבועות המתגלות לנו ע"י גלויי מדותיו ודרכיו של הקב"ה ועלינו להתדמות לקונו וללכת בדרכיו דוקא. וכמו שלמדנו חז"ל, מה הם הדרכים ומה הן המדות, **'מה הוא רחום וחנון, אף אתה..'** ואם יבוא האדם לשקול בדעתו בדרכים אלה וללכת בהם כפי דעתו ושכלו, יהיה כפונה מאחרי אלקיו. ואילו בהלכות דרך ארץ אינו כן, שבוה אין חוקים קבועים, אלא השכל הוא מחוקקם. אבל לא בשכל האנושי בלבד, אלא בשכל הצורה האנושית שהוא צלם אלקים ומתוך העמקה ביצירה ובכבודה, **"כל הנקרא בשמי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִי יִצְרָתִי אֲף עֲשִׂיתִיו"** (ישעיה מג ז), כשהתורה מלמדת דרך ארץ, אינה מצוה ומזהירה, אלא מגלה לנו מדת הדרך ארץ שהאדם בשכלו צריך לעמוד עליה. כלומר: חוקי השכל הנחקקים ויוצאים משקול דעתו של אדם ולכן גם משה רבנו שקבל תורה מסיני והכל בכלל הקבלה, גם הוא עודנו בשקול דעתו בהלכות דרך ארץ! ואך בזאת יבחן, אם יש בו דעה, או אין בו דעה.

זה מוסיף, שיש בהם צד חומר שהוא עוד עולה על חומר התורה, מפני שעבירות על חוקי השכל הן חמורות יותר! והעוברים עליהן, קרובים לעונש יותר מאלה העוברים על חוקי התורה בלבד. וכמ"ש רבינו נסים גאון בהקדמתו על הש"ס. והרמב"ם ז"ל כתב: **'שלפיכך נתבעו ונענשו האומות עליהן, כי בחוקי דרך ארץ שהם חוקי השכל, הכל מצויים ועומדים. וגם ישראל שנצטוו עליהן בתורה, גם הם עודם עומדים בציוויי של השכל. והם גם קרובים ליענש עליהן, מפני חומרא זו העולה על חומר התורה.'**

לתלמידו **"ושם דרך"** שהוא בעל דרך ארץ והרי הוא תלמידו בתורה והוא מצווה על כבוד רבו מהתורה וגם קיימה כמצווה ומה ענינו לדרך ארץ?

לומדים מכאן: שדרך ארץ לא רק שקדמה לתורה ואחר שנתנה תורה, שוב אין ענין של דרך ארץ, אלא שגם אחר מתן תורה יש ענין לדרך ארץ, היינו: מדות טובות. כגון: אלו שאינן נכללות בחיובי התורה, אלא שיסודן בדרך ארץ. שהרי הנהגת התלמיד עם ר' ינאי; **'דכולא שתא הוה מקשי ליה ובשבתא דרגלא לא הוה מקשי'**, אין זה ענין כלל למצות כבוד רבו, כי ממצות כבוד רבו היה יכול להקשות גם **'בשבתא דרגלא'**. ואין בזה אף משום מדת חסידות, שהרי משמע שכל תלמיד ר' ינאי מלבד תלמיד זה הוה מקשו גם בשבתא דרגלא והרי ודאי חסידים היו, מכל מקום לא נהגו כן. ומה שנהג כן תלמיד זה, לא היה משום מצות כבוד רבו, אלא, משום הלכות דרך ארץ. ולפיכך קרי עליה ר' ינאי **"ושם דרך"** כלומר: שיש בו מדת דרך ארץ.

ולא רק בתלמיד ר' ינאי מצינו כן, אלא גם במשה רבנו רבן של ישראל, שאלמלי לא המתין משה עד שקראו הקב"ה, אלא היה נכנס מעצמו אל המשכן היה נחשב כאין בו דעה, אף שהוא הקימו מן המסד ועד הטפחות והיה יודע שכל עיקרו של המשכן אינו אלא שידבר ה' עמו מבין שני הכרובים, מ"מ אם היה מזדרז לשמוע את קול ה' ומקדים לבוא אל המשכן טרם יקראוהו, היה נחשב כאין בו דעה ו**'כל ת"ח שאין בו דעת, נבלה טובה הימנו'** (ויק"ר א טו). וכלל גמור הוא! וגם משה רבנו בכלל. ומה עבר בביאתו זו? הלא אין כאן שום סרך עבירה ואין זו אלא עבירה על דרך ארץ בלבד.

הרי שכל כך חמורה הלכה זו, שאף המקיים הלכות אלו והוא **"ושם דרך"**, עד שזוכה בשבילה לישועת ה'. מכל מקום אם לא יעמוד על המעלה העליונה בזה ויגרע ממנה אף כל שהוא, לא רק שחסרה לו מעלה שאין אורח חייו למעלה למשכיל, אלא שהוא סר לשאול מטה שגם **'נבלה טובה הימנו'**, נמצא שדרך ארץ, לא רק שקדמה לתורה ומשתנה תורה כבר עברה תעודתה שנמסר הכל לתורה, אלא שגם אחרי שנתנה תורה, הניחה תורה מקום להתגדר גם לדעה ולשכל. וכמו שמתחילת יצירתו נתחייב האדם בהלכות דרך ארץ, גם לאחר מתן תורה עדין מלכות השכל במקומה ועול מלכות זה משעבד את האדם להלכות דרך ארץ.

ואם תאמר למה באמת לא תמלא התורה את מקום השכל גם בזה כמו שהיא ממלאת בכל הענינים הרוחניים? ולא

מעשי גדולים

פנקס פתוח

ה'חפץ חיים' היה אומר: שאם נענש אדם בעודו בחיים הרי זה בשל חטאים שבין אדם לחברו

בעל העגלה לא אהב את דברי המוסר של ה'חפץ חיים' והשיב לו בחוצפה: "שמעתי שבחורף שעבר נגנב מעילו של הרב בזמן שהמתין בתחנת הרכבת שבוילנא. שמא גם דבר זה היה עונש מן השמים על חטאיו של הרב?"

ובדרך התוכחת איתו שיוסיף עוד תוספת? שמא נתת פעם לסוסיך להשחית שדות זרים ולא עצרת בעדם? בעבור חטאים מהסוג הזה מענישים מן השמים בפגיעה

מסופר על ה'חפץ חיים', שנסע פעם לעיר סמוכה למקום מגוריו, ראדין, לעסוק בעניני צדקה. בדרכו שמע את בעל העגלה מתאנח.

פנה אל בעל העגלה "מה לך?" וזה השיבו: "כי רע ומר לי, כי היה לי סוס שהביא פרנסה בשפע אבל באחת מנסיעותי האחרונות מעד ומת ומאז נפגעה פרנסתי מאד".

אמר לו ה'חפץ חיים': "אסור לו לאדם לבוא בטענות אל הבורא יתברך כי הוא 'צדיק ה' בְּכָל דְרָכָיו וְחֹסֵד בְּכָל מַעֲשָׂיו' (תהילים קמה). אין לי ספק שיש דין ויש דיין ועליך לפשפש במעשיך, שמא חטאת במצוה שבין אדם לחברו ומשום כך מדדו לך מן השמים מידה כנגד מידה ופגעו בפרנסתך". אמר לו ה'חפץ חיים'

בהחלטיות והוסיף: "שמא קבעת עם אחד מנוסעך סכום מסוים עבור הנסיעה

"ודאי שכן!" השיב לו ה'חפץ חיים' בפשטות "גם אני ודאי נכשל בדיני ממונות כשאני עוסק במסחר ואנשים רבים קונים בחנות שלי בהקפה. קורה לפעמים שדף חשבונות אחד, או יותר, משל לקוחותי נעלם, או שהכתב בו דוהה ואני גובה, חלילה, מהלקוח כספים שאינם מגיעים לי. כל ימי אני מאמין שאם נענש אדם בחייו, הרי זה, משום שחטא נגד חברו וכפי שאמרו חכמי ישראל

במסכת אבות: 'הַפְּנֵקֶס פְּתוּחַ וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת' (ג טז). ■

בפרנסה, כדי שיענש העובר עליהם בעולם הזה".

מוסר השכל

"...מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וַעֲשֵׂה מֵאֶחָת מֵהֵנָּה"

לפעמים גם עשיית מצוה מתבררת בסופו של דבר כחטא

שלמה. אבל מי שעושה מצוה ומתפאר בה ומחשיב עצמו בגללה והוא מתמלא בגאווה כאומר חלילה; אני העשרתי את הקב"ה, גם המצוה שלו אינה נחשבת למצוה, אלא לעבירה! ■

רבי לוי יצחק מברדיצ'וב היה אומר: שלפעמים גם אם "עֲשֵׂה מֵאֶחָת מֵהֵנָּה" הדבר נחשב לו כחטא. אדם שעובר עבירה יודע שעבר עליה. לבו נשבר והוא חוזר בסופו של דבר, בתשובה

עלי הגיון

"נפש כי תחטא ומעלה מעל"

מפסוק זה שבפרשתנו ניתן ללמוד ש'עבירה גוררת עבירה'

כלומר: עבירות שבין אדם לחברו, החמורות מאלה שבין אדם למקום, שאפילו יום הכפורים אינו מכפר עליהן. אחר כך הוא מתרדרר ל"וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקֵר" הקשה מכל העבירות. כפי שנאמר במסכת שבועות (לט.): "שכל העבירות שבעולם, נפרעין ממנו. ושבועת שקר נפרעין ממנו ומכל העולם כולו". עד שהוא מגיע ל"מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְחַטָּא כְּהֵנָּה חוּטֵא בְּכָל. בְּכָל עַת וּבְכָל מְקוֹם. ■

'חטא' משמעותו - בשוגג. 'מעל' משמעותו - במזיד. אומר בעל ה'תוספת ברכה': שמכאן ש'עבירה גוררת עבירה' ואם אדם אינו נזהר בחטא, הוא הולך מדחי אל דחי עד שחוטא בכל החטאים כולם. הוא מתחיל ב"נפש פי תחטא" כלומר: בחטא בשוגג, אינו נזהר ומהר מאד מגיע ל"וּמַעֲלָה מַעַל בַּה'" כלומר: חטאים במזיד. מכאן הדרך כבר קצרה אל "וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן אוּ בְתַשׁוּמַת יָד אוּ בְגִזְל".

פרשת 'ויקרא'

"...אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' "

מי שמקריב את המדה כנגד מדה הוא הקרוב לה'

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

אכלתם? משל אלקי עולם אכלתם! הורו ושבתו וברכו למי שאמר והיה העולם" (סוטה י:). היה לו פונדק במדבר וכל מי שבא ואכל, אמר לו אברהם: אל תשלם לי 'וכי משלי אכלתם?' עליך לברך למי שנתן את האוכל הזה, להקב"ה! והיו מודים ומשבחים ומברכים למי שאמר והיה העולם. ולכן אברהם נקרא פונדקאי.

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' " (ויקרא א ב)

לכאורה זה מקרא מסורס, היה לו לומר: **'אדם מכם כי יקריב קרבן'.**

אדם סובל בעולם הזה, באים עליו יסורים ומכאובים והוא תמה מדוע? מדוע דוקא הוא צריך לסבול, הלא יש חוטאים גרועים ממנו! וכיצד ידע האדם מה חטאו? יש דרך פשוטה: הלא הנהגת ה' היא מדה כנגד מדה. אם כן לפי סוג העונש יפשפש במעשיו וידע על מה באה עליו הצרה וידע מה הוא צריך לתקן ועל מה הוא צריך לחזור בתשובה ולהתקרב לקב"ה.

אומר ה'בן איש חי': **"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם"**. "מכם" כל הזמן תהיה קרוב לזה, שהכל מדה כנגד מדה אצלו. תקריב את המדה כנגד מדה ואז **"קרבן לה' "** - תהיה קרוב תמיד לה'.

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' " (ויקרא א ב)

עיקר הקרבן זה לא הבהמה, הקב"ה אינו צריך את בשר הבהמה, הקב"ה צריך את הלב. כאשר מביאים קרבן בלי הלב אומר הקב"ה: **"למה לי רב זבחיכם יאמר ה' שבצתי עלות אילים וחלב מריאים ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי"** (ישעיה א יא). כל הקרבן נועד כדי שהאדם

כל מלך יש לו רועה בקר, גנן ופונדקאי משלו והמלך מידי פעם צריך לבחון אותם אם הם עושים עבודתם נאמנה ולכן קורא להם לשיחה אישית, אבל עושה זאת בלי שום טכסיות. אבל כאשר המלך רוצה לדבר עם השר הגדול, עושה זאת באופן מלכותי ובטכס רשמי.

אומר המדרש: אצל משה רבנו היו שני הדברים גם יחד. גם המלך קרא לו: **"ויקרא אל משה"** וגם משה רבנו היה שליח של עם ישראל, שהרי במעמד הר סיני משה רבנו חזר לקב"ה כדי להעביר אליו את דברי בני ישראל, אם כך **"וידבר אליו"**. היה כאן גם **"ויקרא"** וגם **"וידבר"** והדבר נעשה עם כל הטכס המלכותי.

כאשר אמר הקב"ה אמר למשה לכתוב בתורה **"ויקרא אל משה"**, משה רבנו לא רצה לכתוב **"ויקרא"** אלא **"ויקר' "** - לשון מקרה, כדי שלא יהיה יותר מאברהם אבינו! כאילו ה' דבר עם משה במקרה, לכן כתב: **"ויקרא"** עם א' זעירא. זו היתה הענוה של משה רבנו.

ועוד שואל ה'מנחת עני' על דברי המדרש: למה לאדם הראשון הוא קורא אריס, לנח רועה, לאברהם פונדקאי?

לאדם הראשון הרשה הקב"ה לאכול מכל עשב הארץ, אבל נאסר עליו לאכול בשר. רק החל מדורו של נח הותר לאכול בשר. נמצא שאדם הראשון התעסק רק עם עשב השדה והעשב צומח מן הקרקע וע"י שהאדם אכל אותו - העלה אותו. המטפל בגידולי השדה של בעל הבית, נקרא אריס ואדם הראשון הוא זה שטיפל בשדותיו של הקב"ה וגידל צמחים.

נח הורשה לאכול בשר. המטפל בבהמות, שאת בשרן אוכל האדם, נקרא רועה.

אח"כ הגיע אברהם אבינו והוא פרסם את שמו של הקב"ה בכל העולם וכיצד עשה זאת? **'אמר ריש לקיש: "אל תיקרי "ויקרא" אלא, ויקריא'. מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקדוש ברוך הוא בפה, כל עובר ושבו! כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם: "וכי משלי**

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר" (ויקרא א א)
יש לדקדק בלשון הפסוק: **"ויקרא אל משה"** האם רק אל משה הקב"ה קרא? **"וידבר ה' אליו"** האם רק אליו הוא דבר? מדוע צריך לציין גם **"ויקרא"** וגם **"וידבר"**?

אומר המדרש: **"ויקרא אל משה" ולאדם לא קרא? והלא כבר נאמר: "ויקרא ה' אלקים אל האדם"!** (בראשית ג ט) אלא, אין גנאי למלך לדבר עם אריסו. אדם הראשון היה אריס ולכן פשוט שהקב"ה דבר אתו. **"וידבר ה' אליו" ועם נח לא דבר? והלא כבר נאמר: "וידבר אלקים אל נח"!** (בראשית ח ט) אלא, אין גנאי למלך לדבר עם נקדורו. דהיינו: רועה הצאן שלו. **"ויקרא אל משה" ולאברהם לא קרא? "ויקרא מלאך ה' אל אברהם"!** אלא, אין גנאי למלך לדבר עם פונדקי שלו. **"ויקרא אל משה" ולא אברהם! באברהם כתיב: "ויקרא מלאך ה' אל אברהם" המלאך קורא והדבור מדבר. ברם הכא, אמר ר' אבין: "אמר הקב"ה: 'אני הוא הקורא ואני המדבר' שנאמר: "אני אני דברתי אף קראתיו הביאתיו והצליח דברו"!** (ישעיה מח טז) (ויקרא רבה א ט).

שואל ה'מנחת עני': מה הדיוק **'ואל אדם הוא לא קרא'?** מי אמר שאליו לא קרא? ומה בכך שקרא גם לו וגם לו? ומה הדיוק **'ואל נח לא דבר'?** הוא דבר גם אל נח. וכן דבר גם לאברהם. ומה בכך שדבר גם אליהם וגם אל משה?

אומר ה'מנחת עני': המדרש רצה לברר מה ההבדל בין הקריאה שהיתה למשה לבין הקריאה שהיתה לאדם הראשון. מה ההבדל בין הדבור שהיה עם נח, לבין הדבור שהיה עם משה. ולמה נאמר כאן גם **"ויקרא"** וגם **"וידבר"**.

יחזור בתשובה. הוא מבין כי מה שעושים לקרבן היו צריכים לעשות לו ועל ידי כך הוא מכניע עצמו ומתחרט על מעשיו.

אומר ה'בן איש חי': **"אָדָם"** בגימטריא **'מָה'**. **"אָדָם פִּי יִקְרִיב"** את ה'מָה', כמו **"וַיִּנְחֲנוּ מָה"** (שמות טז ז) זה עיקר הקרבן. את ה'מָה' את ההכנעה והשפלות, תקריב לקב"ה. ורש"י אמר: **"אָדָם"** - **למה נקרא אפר אדם? שהוא אפר דם מרה'** (סוטה ה.). **"אָדָם"** ראשי תיבות: **'אפר דם מרה'**. ממה האדם עשוי? מאפר, מדם וממרה'. אומר ה'בן איש חי': זה מה שנאמר:

'הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאִין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבָרָה. דַּע, מַאיִן בָּאתָ! וְלֹאִן אַתָּה הוֹלֵךְ! וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן! מַאיִן בָּאתָ? מִשְׁפַּה סְרוּחָה! זֶה הַדָּם. וְלֹאִן אַתָּה הוֹלֵךְ? לְמַקּוֹם עֶפֶר רְמָה וְתוֹלְעָה! זֶה הָאֵפֶר. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן? לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא!' (אבות ג א) יבוא יום הדין שיהיה רע ומר - מרה.

'הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאִין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבָרָה' כי זה ישפיל לך את הגאווה ועל ידי כך תמנע מלעשות עבירות. **העיקר זו הענוה.** ישנם שני סוגי ענוה: יש ענוה בדברים השייכים לנפש - וכן בדברים השייכים לגוף. המלה **"מִכָּס"** נחלקת לשנים: **'מכ', 'כמ'**, דהיינו: **'מך'**. אומרת התורה: **"אָדָם פִּי יִקְרִיב"** מה יקריב? **"מִכָּס"** פעמים **'מך'**. **'מך'** בדברים הקשורים אל הנפש - **'מך'** בדברים הקשורים לגוף.

פעם התארח אחד האדמ"ורים במקום הררי, עמד והשקיף מבעד החלון. שאלו אותו על מה הוא משקיף. אמר: "אני מסתכל, איך גוש עפר מתנשא לגובה כזה".

"דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכָּס קִרְבָּן לָה' " (ויקרא א ב)

כי הכל מאלקים. לפי זה יש להבין את ההבדל בין אדם הראשון לנח. אדם הראשון הקריב **"משור פֶּר מִקְרוֹן מִפְּרִיס"** (תהילים סט לב). דהיינו: שקרניו היו קודמות לפרסותיו. כמו ש'אמר רבי יהודה: **"שור שהקריב אָדָם הָרֵאשׁוֹן קִרְבָּנו קִרְבָּנו קִרְבָּנו לְפָרְסוֹתָיו"** (חולין כג). שור שנברא בששת ימי בראשית נברא בקומתו, עם קרניים, לכן לא היתה לאדם הראשון שום מחשבה שהוא עשה מכח עצמו. אבל נח, הרי החייה את כל הבריאה במשך שנה ולכן אחרי זה כשהקריב קרבן היתה יכולה להתגנב בלבו מחשבה 'גם אני עשיתי משהו'.

אומרת התורה: **"אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכָּס"**. **"מִכָּס"** - שהבהמה לקרבן תהא משלכם ולא גנובה מאחר. ו'**אָדָם**' - אל תחשוב שאתה עשית משהו והשגת את הבהמה מכח עצמך, אלא הכל מאלקים, כמו שהיה אצל אדם הראשון.

שואל ה'מקרי דרדקי', רבי הלל מקולומיי: כתוב: **"דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת"**. מה פשר הכפילות **"דְּבַר"** - **"וְאִמְרַת"**? ועוד, **"דְּבַר"** זה לשון קשה, **"וְאִמְרַת"** לשון רכה.

ומשייב: לענין גזל מן הזולת, בהמה גזולה פסולה לקרבן. ועל כך אמר: **"דְּבַר"**. אך כאמור, יש כאן עוד סוג של גזל, שאמנם הוא ראוי, אך אי אפשר לומר שבגללו הקרבן פסול. ועליו נאמר: **"וְאִמְרַת"**. ■

אומר רש"י: **"אָדָם"** - **למה נאמר? מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו! אף אתם, לא תקריבו מן הגזל!** (ויקרא א ב) המלה **"מִכָּס"** מלמדת אותנו שיהא משלכם ולא מן הגזול. מדוע צריך שני למודים לאותו ענין? ועוד: הרי גם לנח לא היה ממי לגנוב, אם כן מדוע לא נרמז בפסוק, נח? שגם ממנו נלמד לענין קרבן שיהא משלכם.

אומר ה'פנים יפות': יש שני מיני גזל. האחד גזל לשמו והשני גזל מהקב"ה. כאשר אדם אומר **"כַּחֲסֵי וְעֵצֵי יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֵת הַחֵיִל הַזֶּה"** (דברים ח יז) גם זה נקרא גזל. על זה נאמר: **"אַחַת דְּבַר אֱלֹקִים שְׁתִּים זוֹ שְׁמַעְתִּי פִּי עֹז לְאֱלֹקִים וְלֶךְ ה' חֶסֶד פִּי אַתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ"** (תהילים סב יב-ג). **"אַחַת דְּבַר אֱלֹקִים"**. **"זכור ושמור בדיבור אחד"** (ראש השנה כז). **"שְׁתִּים זוֹ שְׁמַעְתִּי"**? הלא זה **'מָה'** שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע' (ר"ה כז). ואיך יכולתי לשמוע? התשובה: **"פִּי עֹז לְאֱלֹקִים"**. הקב"ה נתן לי את הכח לשמוע זאת. ואם כך הכל הקב"ה עשה, גם מה שהוא אמר וגם מה שאני שמעתי - הכל זה מאלקים. ואם כן, לא מגיע לבני ישראל שני כתרים, שהרי הכל הקב"ה עשה. לכן **"וְלֶךְ ה' חֶסֶד"**, באמת זהו חסד של הקב"ה. **"פִּי אַתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ"**, שמחשיב כאילו האדם עשה, למרות שהוא לא עשה כלום,

גנזי המלך מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

שו"ת חברותא

איזו מצוה קודמת החשובה יותר או המזדמנת?

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

הדין כן. שאם ישנן לפניו שתי מצוות ואחת מהם יכולה להעשות על ידי אחרים, מניח אותה ועושה המצוה שיכולה להעשות רק על ידו? וכמו שלמדנו: ומצות תלמוד תורה אינה יכולה להתקיים על ידי אחרים, שהרי כל אדם מצווה לעסוק בעצמו בתורת ה'. ותיריך: שבתלמוד תורה, יש בזה חרוש נוסף, מאחר שעיקר מצות הלמוד היא כדי לקיים המצוות ואם כן, היה מקום לומר, שלעולם קיום המצוות קודם לתלמוד, אף על פי שיכולים הם להעשות על ידי אחרים.

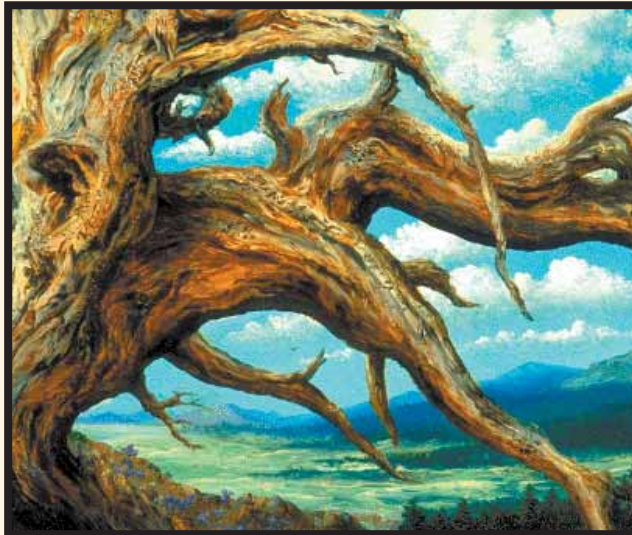
אבל בשיטה כתב בשם הראב"ד: שהחרוש הוא, שאף על פי שמצות תלמוד תורה יכולה היא להתקיים לאחר זמן, מכל מקום, מאחר שהמצוה יכולה היא להעשות על ידי אחרים, אינו מבטל מלמודו, אלא מניח המצוה לאחרים.

ולכאורה כונתו, שאף על פי שיש עליו חובה לעסוק בתורה בכל עת, מכל מקום כשמבטל שעה אחת מתלמודו, אינו מבטל מצוה שלמה, אלא חלק מן המצוה ועל כן אין קיים בזה הכלל שלמדנו בקרושין.

ולפי תירוץ הרא"ש הנ"ל, לפי האמת אין צורך לחפש טעם לדין זה, שאין התלמוד נדחה מפני מצוה שיכולה להעשות על ידי אחרים, שהרי תלמוד תורה אינה יכולה להתקיים על ידי אחרים וכנ"ל. אבל לתירוץ הראב"ד, יתכן לומר, שמצד הכללים של שאר המצוות, הרי הם שוים, שהתלמוד יכול להתקיים לאחר זמן והמצוה יכולה להתקיים על ידי אחרים ולכן יש לנו לחפש טעמים לדין זה. ■

ידי כן לא יוכל לעשות הפסח ביום ההוא. הרי שאף במצות פסח, שאינה נעשית על ידי אחרים, נאמר שצריך לשקול בין המצוות ולעשות את הגדולה שביניהם.

ולישב דעת רש"י צריך לומר: שזה שהוא נטמא למת מצוה, אין הטעם מפני שמצוה זו חשובה היא ממצוות עשיית הפסח, אלא מדין כבוד הבריות הוא, שהתורה חסה על כבודו של מת זה ומכח זה נדחת מצות

הפסח. וכן מבואר באמת בסוגיא דברכות שם, יעו"ש"ה.

אבל בתוספות הרא"ש פירש: שהנידון בגמרא הוא לענין תלמוד תורה ושאר מצוות ובזה חילקה הגמרא בין מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, שאז מניח הלמוד ועושה המצוה, למצוה שאפשר להעשות על ידי אחרים, שיכול להניח המצוה לאחרים שיעשוה. וכמו שנלמד לקמן בגמרא. ולקמן יבואר גם כן הטעם שנכפל דבר זה בגמרא.

והקשה הרא"ש: הרי אף בשאר מצות,

שאלה: כאשר יש לאדם אפשרות לקיים אחת משתי מצוות, האם יעשה את המצוה המזדמנת לו ראשונה, או ימתין עד לקיום המצוה היותר חשובה?

תשובה: מדברי רש"י: 'ובמצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים' 'אל תפלט, אלא, מצוה שבא לידך, בין גדולה, בין קטנה עשה' (מ"ק ט:). נראה, שכאשר מזדמנת לפניו מצוה שאינה יכולה להעשות על ידי אחרים, אזי אינו יכול להניחה כדי לעשות מצוה אחרת הגדולה מזו, הואיל והיא לבדה נזדמנה עתה לפניו. אבל כשיכולה הראשונה להעשות על ידי אחרים, יכול הוא להניחה כדי לעשות השניה. וכן מפורש בחרושי הר"ן.

וכתב החכם צבי: שיש להוכיח מכאן כדעת הרדב"ז שדן לענין אדם החבוש בבית האסורים ונתנו לו רשות לצאת פעם אחת כדי לקיים מצוה ועומדת לפניו עתה מצוה קלה, אולם יכול הוא לדחות יציאתו לאחר זמן כדי לקיים אז מצוה חמורה וכתב הרדב"ז: שאין לו להחמיץ המצוה, אלא יעשה אותה המצוה שישנה עתה לפניו, אף על פי שהיא קלה יותר. ועיין עוד 'משנה ברורה' (רע"א ב ובשעה"צ ג).

ועל עיקר פירוש רש"י הקשה המהרש"א: ממה שלמדנו במסכת ברכות 'הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת' (ברכות יט:). מצוה! הרי הוא מחויב לטפל בו, אף על פי שעל

שירותי כח אדם וסיעוד

- עובדים זרים מכל העולם
- טיפול בקשישים, מוגבלים ונכים במסגרת חוק הסיעוד של ביטוח לאומי
- מטפלים למשך 24 שעות - אפשרי ללא לינה
- מענה מידי לכל פניה

ברישיון משרד העבודה והרווחה

204-704-700-1 פקס: 08-9356686 ני"ד: 050-2333333 רח' הרצל 96 רחובות, מיקוד: 76548 raz2004@bezeqint.net

יעמדו על הברכה

כל המעוניין לזכות ולהיות שותף בהכפזת 420,000 עמודי התורה של 'גנזי המלך' בכל שבוע, יתרום 500 שקלים לע"נ, רבואה, זיווג, הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים וכו' ויקבל פרסום בקוביה כדלעיל.

050-6500666

03-6762226

רחוב האדמו"ר מקוצק 41 בני ברק

להודו בקדש

למבירה ספרי תורה מהודרים

שנכתבו ע"י סופרים מומחים ויראוי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף, והאר"י

מבצע מיוחד

כל הרוכש ספר תורה עד חג הפסח יקבל ארגז מהודר (או עצי חיים ומעיל)

כמו כן ניתן להשיג אצלנו תפילין מהודרים לפרטים והזמנות נא לפנות לשי

052-8077722

ק"ח

ישמח משה

1 שבת הגדול פרשת "צו"

במלון רויאל פלאזה - סבריה

מיום שישי עד מוצ"ש י"א - י"ב בניסן (30-31/3/07) למנינם

עם הרבנים:
 הרב שמשון כהן שליט"א
 הרב אורי יצחק שליט"א

2 נופש פסח

במלון גולדן טוליפ - באר שבע

6300 ש"ח לזוג 7 לילות - אפשרות לשני מסלולים -

כל הקודם זוכה

לפרטים: טל' רב קווי 03-6783030

פסח השנה כולנו מסובין עם "אוצרות חיים" באוירה רוחנית גבוהה

במלון 'המלך שלמה' סבריה

★★★★★

מיום י"ד בניסן 2.4.07 עד יום כ"א בניסן 9.4.07 7 לילות 8 ימים

הרב ישראל נח ברגר שליט"א והרב אורי יצחק שליט"א ועוד...

הפיתן דוד שלמה שירו הזמר משיח אביבי הזמר אביעד גיל

סעודות עשירות • גלאט כשר • בשר ועוף בהכשר הרב לנדא • משגיחים צמודים • ללא קטניות • לא שרואה

הופעות אומנותיות. הרצאות מרתקות. בריכת שחיה. ספא. ג'קוזי. טיולים. פעילות עניפה לילדים סביב השעון. ועוד...

מחפז 80 פרימי ירושלים

ההרשמה לשבת הגדול בעיצומה במלון גולדן טוליפ-סבריה

03-6880091 • 050-3131740

מבצע קמחא דפסחא משפחה למען משפחה

כל התורם סל מזון למשפחה גדולה יקבל מתנה לחג הפסח הבעל"ט את כוס הישועות המפורסם מכסף טהור ובנוסף את התפלה על כוס נהרות גן עדן

התורם סל מזון למשפחה קטנה יקבל מתנה בית מזוזה מהודר ועליו טס למנצח מצופה זהב בצורת מנורה

וכן בכל תרומה נשלח לכם קמיע מהודר של הרב יצחק כדורי זצוק"ל

עמותת "מקדשי שמך" פרטים בטל: 050-6715948

ויטוריו בן בארט יזכה לחזור בתשובה שלמה

אסתר בת ג'וליה תזכה לחזור בתשובה שלמה עם כל משפחתה

מיכאל בן שרה יזכה לחזור בתשובה שלמה

אלאונורה בת אדה רפואה שלמה

אלברטו וגיוספה בני רוסאנה ברכה למשפחתם והצלחה בעסקם

יעקב בן ג'וליה יזכה לחזור ולהחזיר בתשובה כל משפחתו

ג'ורג'יו בן רוזיטה יזכה לחזור בתשובה שלמה

מסעודה בת ליוה לרפואה שלמה

בנימין בן פורטונטה זיווג הגון והצלחה בעסקיו

מיריס חיה בת שרה בריאות איתנה

ברכה והצלחה למרקו בן אלידה

ברוך בן שרה זיווג הגון והופה

יצחק בן רחל ושון בן ג'וליאט ברכה והצלחה

להרויח בגדול!

בתכנית 'כח כפלים'

מלאו הוראת קבע זו על סך \$28*

ותקבלו

חינם!

טיול לאתרים בצפון

חינם!

קלטות וידאו, CD, טייפ וספרים

חינם!

מנוי שנתי ל'גנזי המלך'

חינם!

מנוי שנתי לעתון 'ארבע כנפות'

חינם!

סוף שבוע ששי שבת עם הרב אמנון יצחק

הוראה לחיוב חשבון לתוכנית "כח כפלים" למשך שנה מינימום

תאריך

לכבוד בנק _____ כתובת הבנק _____ מס' הסניף _____
 1. אני/ו הח"מ שם בעל/י החשבון _____ משפחה _____ מס' זהות / ח.פ. _____
 רח' _____ מס' _____ עיר _____ מיקוד _____ טל. בבית _____ פלאפון _____

קוד מסלוקה		סוג חשבון		מס' חשבון בבנק					
בנק	סניף								
				2	3	9	2		קוד מוסד

נותן/ים לכם בזה הוראה לחיוב חשבונות/נו הנ"ל בסניפכם, בגין תרומתי ל"שופר" בסכומים ובמועדים שיומצאו לכם מידי פעם בפעם באמצעי מגנטי, או רשימות ע"י "שופר" כמפורט מטה ב"פרטי ההרשאה".
 (2) ידוע לילדנו כי: א. הוראה זו ניתנת לביטול ע"י הודעה ממוי/מאתנו בכתב לבנק ול"שופר" שתכנס לתוקף, יום עסקים אחד לאחר מתן ההודעה בבנק וכן ניתנת לביטול ע"י הוראת כל דרך ב. אחיה/נהיה רשאים/ים לבטל חיוב, לא יותר מתשעים ימים ממועד החיוב, אם ארכיז/נכיז לבנק כי החיוב אינו תואם את המועדים או הסכומים שנקבעו בכתב ההרשאה, אם נקבעו (3) ידוע לילדנו כי הפרטים שצוינו בכתב ההרשאה ומילויים, הם נשאים שעלינו להסדיר את המוטב (4) ידוע לילדנו כי סכומי החיוב ע"י הרשאה זו, יופיעו בדפי החשבון וכי לא תישלח לילדנו ע"י הבנק הודעה מיוחדת בגין חיובים אלה. (5) הבנק יפעל בהתאם להוראת בכתב הרשאה זו, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת, וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו. (6) הבנק רשאי להוציא/נו מן ההסדר המפורט בכתב הרשאה זו, אם תהיה לו סבה סבירה לכך, ויודיע לילדנו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו, תוך ציון הסיבה. (7) נא לאשר ל"שופר" בספח המחובר לזה, קבלת ההוראות אלו ממוי/מאתנו.

פרטי ההרשאה:

1. סכום החיוב ומועדו, יקבעו מועד לתת ע"י "שופר" וע"י (התקרנות לקביעתם).
 2. ברטי' החיוב: (סמן במשבצת המתאימה)
 \$ 28 זכאות ליחיד
 \$ 56 זכאות לזוג

תורם נכבד, שים לב: הוראה לחיוב חשבון זו אמורה להגיע לבנק דרך "שופר" עליו לשלוח את הטופס ל"שופר" ת.ד. 2711 בני ברק, טל: 03-6777779